

Informator ekonomiczny

Księstwo Monako

1. Krótki opis gospodarki i jej struktury

- System gospodarczy i najważniejsze strategie gospodarcze

Monako jest małą, ale dynamiczną i wysoko rozwiniętą gospodarką, związaną z Francją unią celną i monetarną (jednak niebędącą częścią jednolitego rynku europejskiego). Brak podatku dochodowego i niskie podatki od działalności gospodarczej przyciągają najzamożniejszych z całego świata. Monako, które posiada monopol w kilku obszarach (poczta, sieć telefoniczna, wyroby tytoniowe) skoncentrowało się na rozwoju usług, głównie finansowych oraz drobnego przemysłu o dużej wartości dodanej. W 2023 r. terenie Księstwa działa 6.357 podmiotów gospodarczych.

W 2023 r. zatrudnionych było 73 707 osób (+3,4% w por. do 2022 r.), z czego 62 186 w sektorze prywatnym (+3,5% w por. do 2022 r.) i 5153 w sektorze publicznym (+2,1% w por. do 2022 r.), z czego 52,9% to mężczyźni. Sektor publiczny stanowi 8% wszystkich pracujących w Monako. Jedna czwarta (ponad 16000 miejsc pracy) zatrudnionych jest w działalności naukowej i technicznej lub usługach administracyjnych, przy czym prawie połowa z nich jest zatrudniona przez agencje pracy tymczasowej (+6% w por. do 2022 r.).

Na koniec 2023 r. liczba miejsc pracy w sektorze prywatnym wyniosła 62 186 (+3,5% w por. do 2022 r.). Wszystkie główne sektory działalności odnotowały wzrost zatrudnienia, na czele z informatyką i komunikacją, które wzrosły o 10,1%. Administracja, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna wzrosły o 6,7%, z ponad 4500 miejscami pracy na koniec ostatniego kwartału 2023 r. Sektor budowlany (z wyłączeniem zatrudnienia tymczasowego) odnotował wzrost o 6% w porównaniu do 2022 r. Sektor ten jest najszybciej rozwijającym się pod względem wartości i trzecim najszybciej rozwijającym się pod względem wolumenu.

W 2023 r., 93,4% osób pracujących w Monako nie mieszkało na jego terenie (z czego 82,9% mieszka we Francji oraz 10,5% we Włoszech). W 2023 r. 61% zatrudnionych w sektorze prywatnym pracowników posiada obywatelstwo francuskie, drugą najliczniejszą grupę stanowią obywatele Włoch (15,3%), na miejscu trzecim plasują się Portugalczycy (7,2%). Mniej niż 2% pracowników było narodowości monakijskiej. Bezrobocie zostało ujęte w statystykach ostatni raz w 2012 r. i wynosiło wtedy 2%.

W 2023 r. nadwyżka budżetowa wyniosła 126,3 mln euro. Tego samego roku dochody Księstwa wyniosły 2,2 mld euro (+ 6% w por. z rokiem 2022). Źródłami najważniejszych wpływów budżetowych były kolejno: wpływy z tytułu podatku VAT (52,4%), transakcje nieruchomościowe (15,2%), dochody z działalności handlowej (10,6%), opłaty od czynności prawnych (10,6%), transakcje finansowe (2,9%), monopole koncesjonowane

(2,7%), monopole państwowe (1,9%), cła (1,8%) i inne dochody (1,8 %). W 2023 r. wydatki wyniosły 2,07 mld euro.

- Główne sektory gospodarki i ich udział w PKB

Najważniejsze pod względem PKB sektory gospodarki Monako to: (dane za 2022 r.) działalność naukowo-techniczna – 20,9% i sektor finansowy i ubezpieczeniowy – 17,6%, które razem tworzą ponad 1/3 bogactwa wytwarzanego w Księstwie (38,5%), które wzrasta do prawie połowy (49,1%) po uwzględnieniu sektora handlu hurtowego.

Udział pozostałych sektorów w wytworzonym PKB mieści się w granicach 3% – 8,9%. Są to kolejno: sektor budowlany (8,9%), sektor hotelarsko-restauracyjny (8,1%), nieruchomości (7,6%), handel detaliczny (6,4%), administracja, szkolnictwo i ochrona zdrowia (5,7%) media i komunikacja (4,2%), pozostałe usługi (3,5%), przemysł (3,4%), transport i magazynowanie (3%).

Od trzech lat niezmiennie wzrasta udział sektora działalności naukowo-technicznej, usług administracyjnych i wsparcia (zatrudniający w 2023 r. 24,3% populacji), podobnie jak handlu hurtowego, który wyprzedził sektor budowlany i nieruchomości.

Istotną rolę w gospodarce monakijskiej odkrywa sektor finansowy zatrudniający w 2023 r. ok. 7,6% pracujących ogółem. Na dzień 30 czerwca 2023 r. Księstwo posiadało 27 banków i 65 spółek zarządzających, co daje łącznie 92 instytucje finansowe. Zatrudnionych było 3 235 pracowników (2722 w bankach i 513 w spółkach zarządzających). Łączna wartość zarządzanych aktywów wynosi 152,6 mld euro, w porównaniu do 146 mld euro w 2021 roku.

Ważnym elementem gospodarki jest sektor turystyki i hotelarsko-gastronomiczny, w 2023 r. sektor zakwaterowania i usług gastronomicznych obejmował 2,6% wszystkich placówek Księstwa Monako. Utworzono 9 podmiotów w sektorze zakwaterowania i restauracji. To znacznie mniej niż w latach 2022 (24) i 2021 (17). Przyjazdom turystycznym sprzyja rozbudowana infrastruktura portowa, hotelowa i kongresowa, jak również łagodny klimat oraz liczne atrakcje (kasyno, prestiżowe wydarzenia sportowe, oceanarium).

- Polityka kursowa

Od 1 stycznia 2002 r. prawnym środkiem płatniczym jest euro. Poprzednia waluta, frank francuski, straciła ważność w dniu 17 lutego 2002 r.

- Surowce i technologie krytyczne

Monako nie posiada naturalnych złóż.

- Stan infrastruktury

Monako posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę. Dozwolona prędkość jazdy wynosi przeważnie 50 km/h. Ruch uliczny jest mocno utrudniony w maju lub w czerwcu z powodu zawodów Formuły 1. Wstęp do dzielnicy Monako-Miasto mają tylko samochody o monakijskich numerach rejestracyjnych, bądź o numerach z francuskiego departamentu Alpes-Maritimes. Zakaz ten nie obejmuje innych dzielnic księstwa. Przejazd z przyczepami kempingowymi jest zabroniony, a parkowanie samochodami kempingowymi jest uregulowane prawnie. Centrum Monako leży zaledwie 8 km od głównej europejskiej sieci autostrad. Sieć kolejowa znajduje się prawie w całości pod ziemią. Wszystkie pociągi zatrzymują się na jedynej stacji: Monako/Monte-Carlo. Dobrze rozwinięty jest także transport miejski z sześcioma liniami autobusowymi, system wspólnego podróżowania do pracy (tzw. „covoiturage”) oraz miejska sieć rowerów elektrycznych. Prężnie działa również lądowisko dla helikopterów, które zapewnia połączenie z lotniskiem w Nicei. Monako posiada 2 porty morskie: Hercule i Fontvieille.

- Kalendarz dni wolnych od pracy

W Monako istnieje 12 oficjalnych świąt:

- 1 stycznia – Le Nouvel An (Nowy Rok)
- 27 stycznia – La Fête de Sainte Dévote (święto patronki Księstwa)
- Poniedziałek Wielkanocny – Le Lundi de Pâques (święto ruchome)
- 1 maja – La Fête du Travail (święto pracy)
- Wniebowstąpienie - L'Ascension (święto ruchome)
- Zesłanie Ducha Świętego – Le lundi de Pentecôte (święto ruchome)
- Boże Ciało – la Fête de Dieu (święto ruchome)
- 15 sierpnia – L'Assomption (Wniebowzięcie NMP)
- 1 listopada – La Toussaint (Wszystkich Świętych)
- 19 listopada – La Fête du Prince (święto narodowe)
- 8 grudnia – L'Immaculée Conception (Niepokalane Poczęcie NMP)
- 25 grudnia – Noël (Boże Narodzenie)

2. Podstawowe dane makroekonomiczne (tabela za rok poprzedni i prognozy na rok bieżący i następny)

Podstawowe dane makroekonomiczne			
	2023	2024 (prognoza)	2025 (prognoza)
PKB nominalne (USD ceny bieżące)	8.78 mld (2022 r.)	b/d	b/d
PKB (PPP)	b/d	b/d	b/d
Stopa wzrostu PKB (realna)	11.1% (2022 r.)	b/d	b/d
PKB per capita (nominalne)	248862 USD (2022 r.)	b/d	b/d
PKB per capita (PPP)	b/d	b/d	b/d
Stopa inflacji (CPI)	b/d	b/d	b/d
Stopa bezrobocia	b/d	b/d	b/d
Rating kredytowy Fitch / Moody's / S&P	b/d	b/d	b/d
Deficyt i nadwyżki budżetowe	b/d	b/d	b/d
Dług publiczny (% PKB)	b/d	b/d	b/d

3. Dane demograficzne

Dane demograficzne (aktualne)	
Liczba ludności (w tys.)	36 297
Siła robocza (w tys./mln, dane krajowe)	73 707
Rozmiar klasy średniej (w tys./mln)	b/d
Poziom ubóstwa (% populacji żyjącej poniżej progu ubóstwa)	b/d
Współczynnik Giniego	b/d
Współczynnik HDI	b/d

4. Handel zagraniczny i inwestycje

- Najważniejsi partnerzy handlowi

W 2023 r., całkowita wymiana handlowa (z wył. FR) osiągnęła poziom 3,7 mld euro, co oznacza wzrost o 5,4% w stosunku do roku 2022. Wartość eksportu z Księstwa wyniosła w 2023 r. 1,2 mld euro, a importu 2,4 mld euro. Ponad 80% handlu zagranicznego Monako przypada na partnerów na kontynencie europejskim. Udział poszczególnych regionów geograficznych w wymianie handlowej Monako, w 2023 r. przedstawiał się następująco: Europa 76,5% (eksport: 1,0238 mld euro, import: 1,7891 mld euro), Azja 11,5% (eksport: 65,0 mln euro, import: 421,3 mln euro), Ameryka 6% (eksport: 52,1 mln euro, import: 221,5 mln euro), Afryka 4,6% (eksport: 75,2 mln euro, import: 169,3 mln euro), Bliski i Środkowy Wschód 1,4% (eksport: 23,4 mln euro, import: 50,8 mln euro).

Wielkość wymiany handlowej Księstwa Monako ogółem, w latach 2018-2023 (w mln euro)

	Eksport	Import	Saldo
2018	1097,8	2135,9	-1038,1
2019	1190,2	2555,3	-1365,1
2020	941,3	1452,9	-511,6
2021	1108,5	1836,1	-727,6
2022	1299,3	2188,5	-889,2
2023	1239,5	2436,3	-1196,8

- Podstawowe produkty i usługi importowe i eksportowe

Główne monakijskie **towary eksportowe** to: produkty przemysłowe (48,0%), sprzęt elektryczny, elektroniczny, informatyczny, maszyny (17,7%), artykuły spożywcze, napoje, tytoń (14,3%), sprzęt transportowy (10,9%), rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo (1,5%).

Do głównych **towarów importowanych** należą: produkty przemysłowe (45,9%), sprzęt elektryczny, elektroniczny, informatyczny, maszyny (21,2%), sprzęt transportowy (16,4%), artykuły spożywcze, napoje, tytoń (6,7%), inne usługi (6,6%).

- Główni inwestorzy

Działalność gospodarcza w Monako, w tym działalność handlowa, rzemieślnicza i przemysłowa, jest ściśle monitorowana przez rząd. Przed rozpoczęciem jakiejkolwiek działalności gospodarczej w Księstwie wymagane jest uzyskanie wcześniejszej zgody od Direction de l'Expansion Economique (Departament Rozwoju Gospodarczego). Dotyczy to również zagranicznych firm, które mogą założyć oddział lub jednostkę administracyjną w Księstwie. Władze monakijskie wydają zgody w zależności od rodzaju działalności; zgoda jest osobista i nie może być przenoszona. Każda zmiana warunków wymaga nowej zgody. Obecnie proces ten trwa od 6 do 8 tygodni.

Źródło: <https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/france-and-monaco/>

- Główne kierunki inwestycji zagranicznych

Do głównych **kierunków eksportowych** Monako należą: Włochy, Niemcy, Szwajcaria, Hiszpania i Wielka Brytania, reprezentujące razem ponad 50% sprzedaży.

W przypadku importu, trzech pierwszych dostawców stanowią państwa: Włochy (22,2% importu), Wielka Brytania (12,6%), Niemcy (9,4%).

Najważniejsze kierunki eksportowe i importowe Monako w 2023 r. (poza Francją)

EKSPORT		Wartość eksportu (w tys. euro)	udział	IMPORT		Wartość importu (w tys. euro)	udział
1	Włochy	228,0	18,4%	1	Włochy	540,4	22,2%
2	Niemcy	200,9	16,2%	2	Wielka Brytania	305,8	12,6%
3	Szwajcaria	112,8	9,1%	3	Niemcy	227,8	9,4%
4	Hiszpania	81,0	6,5%	4	Chiny	169,2	6,9%
5	Wielka Brytania	71,9	5,8%	5	Szwajcaria	126,4	5,2%
6	Belgia	71,8	5,8%	6	USA	117,8	4,8%
7	USA	41,7	3,4%	7	Hiszpania	111,6	4,6%
8	Niderlandy	41,4	3,3%	8	Belgia	93,7	3,8%
9	Hong kong	26,8	2,2%	9	Tunezja	57,7	2,4%
10	Tunezja	22,4	1,8%	10	Malezja	32,3	1,3%
11	Czechy	21,2	1,7%	11	Wietnam	30,2	1,2%
12	Luksemburg	20,2	1,6%	12	Niderlandy	27,0	1,1%
13	Turcja	19,2	1,6%	13	Hong Kong	26,7	1,1%
14	Chiny	18,6	1,5%	14	Czechy	24,2	1,0%
15	Portugalia	18,5	1,5%	15	Tajwan	21,1	0,9%
16	Polska	17,4	1,4%	16	Japonia	18,4	0,8%
17	Zjednoczone Emiraty Arabskie	15,6	1,3%	17	Turcja	17,0	0,7%
18	Austria	15,5	1,3%	18	Luksemburg	15,9	0,7%
19	Dania	13,6	1,1%	19	Egipt	15,7	0,6%
20	Szwecja	11,6	0,9%	20	Liban	14,8	0,6%

21	Inne	169,2	13,7%	21	Inne	442,5	18,2%
	Łącznie	1239,5	100%		Łącznie	2436,3	100%

Źródło: « Observatoire de l'Economie – Commerce Extérieur » Ministère d'Etat, IMSEE – Institut Monégasque de la Statistique et des Etudes Economiques » [OBS commex 2023.pdf](#)

5. Udział w inicjatywach i organizacjach wielostronnych o charakterze gospodarczym (opisowo)

Monako jako członek ONZ od 1993 r. uczestniczy w pracach jej agend gospodarczych (UNIDO, UNCTAD). Księstwo jest również donorem pomocy rozwojowej, zwiększającej się systematycznie rok do roku, udzielanej w ramach:

- współpracy bilateralnej, na podstawie umów dwustronnych z państwami, samorządami bądź organizacjami pozarządowymi (w ten sposób wydatkowane jest 50% pomocy rozwojowej ogółem);
- współpracy bilateralnej lub wielostronnej z udziałem organizacji międzynarodowych i ich wyspecjalizowanych agend;
- doraźnie udzielanej pomocy humanitarnej;
- umów partnerskich z udziałem monakijskich organizacji pozarządowych.

6. Pozycja kraju w rankingach (w tabelce)

Pozycja kraju w rankingach		
	pkt	pozycja
Corruption Perception Index (Transparency International)	b/d	b/d
Global Innovation Index (World Intellectual Property Organization)	b/d	b/d
Economic Freedom Index (Heritage Foundation)	b/d	b/d

7. Relacje dwustronne

- Dwustronne relacje handlowe i inwestycyjne

Handel zagraniczny

Statystyki GUS nie podają danych dotyczących wzajemnej wymiany handlowej. Eksport i import w latach 2011-2023, wraz z udziałem przypadającym na Polskę w handlu zagranicznym ogółem, na podstawie danych Księstwa Monako, przedstawia poniższa tabela.

	Eksport Monako do Polski	Import Monako z Polski
--	---------------------------------	-------------------------------

Rok	Wartość (mln. euro)	w %	Wartość (mln. euro)	w %
2011	7,8	1,0	800	0,1
2012	30,7	4,2	1 000	0,1
2013	12,9	1,2	8,6	0,8
2014	13,7	1,0	10,7	1,0
2015	22,2	2,6	9,8	0,9
2016	20,5	2,3	5,0	b.d.
2017	11,7	1,4	b.d.	b.d.
2018	13,3	1,4	b.d.	b.d.
2019	21,5	1,8	3,9	b.d.
2020	14,4	1,5	4,1	b.d.
2021	15,8	1,4	5,1	0,6
2022	20,5	1,6	8,2	0,8
2023	17,4	1,4	7,8	0,7

Źródło: « Observatoire de l'Economie – Commerce Extérieur » Ministère d'Etat, IMSEE – Institut Monégasque de la Statistique et des Etudes Economiques <https://www.gouv.mc/Action-Gouvernementale/L-Economie/Analyses-et-Statistiques/Publications/Observatoire-du-Commerce-exterieur>). <https://gvt-mc.maps.arcgis.com/apps/dashboards/f3d57c1b1f284612844b1bf041eb5950>

Trzy główne obszary importu Monako z Polski: produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych, produkcja wyrobów z papieru i tektury, przetwarzanie i konserwowanie mięsa oraz przygotowywanie produktów mięsnych.

Trzy główne obszary eksportu Monako do Polski: produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych, produkcja pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia, produkcja odzieży.

W dniu 19 października 2010 r. w Warszawie miało miejsce Forum Ekonomiczne Polska-Monako, z udziałem A. Arendarskiego, prezesa Krajowej Izby Gospodarczej oraz M. Dotta, prezesa Monegaskiej Izby Rozwoju Gospodarczego.

W polskich danych GUS o handlu zagranicznym towarami według krajów brak wyodrębnionej informacji o wymianie z Monako. W przypadku Monako informacje te włączone są do danych o wymianie handlowej z Francją.

Inwestycje zagraniczne

Statystyki NBP nie uwzględniają przepływów inwestycyjnych między obydwojoma krajami.

W ostatnich latach wartość eksportu z Monako do Polski wynosiła ok. 20 mln euro. Wielkość importu pochodząca z Polski wynosi ok. 10 mln euro.

Sektorami perspektywicznymi do ew. współpracy z polską mogą być obszary gdzie Monako prowadzi aktywne działania inwestycyjne, tj. zielone technologie, smart cities, a także projekty infrastrukturalne oraz sprzęt morski (okręty, jachty).

Przykładem udanej współpracy gospodarczej polsko-monakijskiej w ostatnim czasie jest projekt powiększenia terytorium Księstwa Monako, w której uczestniczyły polskie firmy. Dzięki inwestycji zwiększono powierzchnię o 6 hektarów poprzez budowę osiedla apartamentowców w pobliżu centrum konferencyjnego Grimaldi Forum, w miejscu gdzie dziś znajduje się zatoka morska.

Gospodarcze umowy dwustronne.

Polska nie posiada umów gospodarczych z Monako.

Dwustronna wymiana handlowa

Ze względu na specyfikę kraju oraz brak dwustronnych umów gospodarczych Monako z Polską, wymiana handlowa jest nieznaczna.

Wzajemne inwestycje

Statystyki nie uwzględniają przepływów inwestycyjnych między obydwoma krajami.

- Relacje z UE

Negocjacje umowy stowarzyszeniowej Andory, Monako i San Marino z UE (z oddzielnymi protokołami dla każdego z mikropaństw) rozpoczęły się 18 marca 2015 r. Z uwagi na ograniczone możliwości aparatu administracyjnego mikropaństw negocjacje (runda co sześć tygodni) postępowały dotychczas dość powoli, dlatego ESDZ zapowiedziała szereg spotkań w br. w celu ich przyspieszenia. Monako w negocjacjach wspiera Francja (ekspertyzy), która wyraża zadowolenie z ich przebiegu. Zespołem negocjacyjnym Monako kieruje minister spraw zagranicznych Gilles Tonelli.

Monako uzależnia zawarcie porozumienia od zachowania specyfiki kraju – czerwone linie stanowi utrzymanie priorytetu zatrudnienia dla obywateli Monako oraz zachowanie odrębnych przepisów w kwestii zakupu mieszkań, swobody osiedlania się osób fizycznych i zakładania działalności gospodarczej na terenie kraju.

Monako utrzymuje z UE stałe relacje (SP MC przy UE został akredytowany w Brukseli w 1999 r.). Od 1968 r. Monako jest częścią obszaru celnego Wspólnoty, co wynika z unii celnej z FR (brak unii celnej MC z UE). Monako nie jest stroną Układu z Schengen, jednak z uwagi na porozumienie o swobodnym przepływie osób z FR, należy do obszaru Schengen. Monako zawarło również porozumienia sektorowe z UE, m.in. umowę o zastosowaniu niektórych aktów wspólnotowych na terytorium Monako w dziedzinie

leków stosowanych u ludzi i produktów weterynaryjnych, kosmetyków i wyrobów medycznych (2003 r.), a także umowę ws. opodatkowania dochodów z oszczędności w formie wypłacanych odsetek (2004 r.).

Obecnie z uwagi na brak stosownych porozumień Monako z UE produkty monakijskie nie uzyskują automatycznego dostępu do wspólnego rynku. Problem ten dotyczy także swobodnego przepływu osób, usług i swobody osiedlania się.

W dniu 5 grudnia 2017 r. UE wykreśliła Monako z listy rajów podatkowych – zarówno z listy czarnej (jurysdykcji niewspółpracujących w kwestiach podatkowych), jak i listy szarej (jurysdykcji, które zobowiązały się współpracować). Oceny dokonano na podstawie trzech kryteriów : (1) przejrzystości obiegu kapitału – Monako uzyskało notę largely compliant; (2) zrównoważonego finansowania – gospodarka Monako bazująca na modelu onshore, tj. bogactwo kraju oparte na konsumpcji rezydentów zamieszkujących Księstwo oraz przedsiębiorstw produkujących w Monako; (3) zobowiązania do wdrożenia projektu BEPS (Base erosion and profit shifting) realizowanego przez OECD (Monako zobowiązało się 17 maja 2016 r. do przyjęcia wszystkich działań obowiązkowych w ramach BEPS).

12 lipca 2016 r. UE i Monako podpisały umowę o automatycznej wymianie informacji podatkowych. Poprzednia umowa (z 2004 r.) opierała się na ówczesnej unijnej dyrektywie o opodatkowaniu dochodów z oszczędności (2003/48/WE). Dyrektywę uchylono w listopadzie 2015 r., gdyż pokrywała się z dyrektywą 2014/107/UE, która zawiera surowsze przepisy zapobiegające oszustwom podatkowym. Nowa umowa jest zgodna z globalnym standardem w zakresie automatycznej wymiany informacji finansowych opracowanym przez OECD w 2014 r. Ogranicza możliwości podatników, jeśli chodzi o ukrywanie dochodu przed urzędem podatkowym przez przemieszczenie aktywów - wymieniane są nie tylko informacje o dochodzie w postaci odsetek i dywidend, ale także o saldach rachunków i wpływach ze sprzedaży aktywów finansowych. Umowa weszła w życie 1 stycznia 2017 r.

- Baza traktatowa (między krajem opisywanym a Polską i UE)

Brak umów bilateralnych pomiędzy Polską a Monako.